

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2560

Factors Affecting Students' Political Participation after the Promulgation of the 2017 Constitution

ศิพิมพ์ ศรีปลั่ง¹ และจิราภรณ์ ดำจันทร์²

Sipim Sornbanlang and Jiraporn Domjun

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2560 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 18-25 ปี ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 24 มีนาคม 2562 จำนวนมหาวิทยาลัยละ 60 คน จาก 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา 2) ศึกษาปัจจัยที่นำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา และ 3) วิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไทย

ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาคิดว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีโอกาสคือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ รองลงมาคือการสนทนาทางการเมือง โดยบทบาทของสื่อประเภทออนไลน์ โดยเฉพาะ เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่สุด โดยกลุ่มนี้สนใจรับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกวันหรือทุกครั้งที่มีโอกาส อย่างไรก็ตาม หากพิจารณามุมมองต่อพรรคการเมือง นักการเมือง และสื่อมวลชน ส่วนใหญ่มักตั้งคำถามต่อการทำหน้าที่ของกลุ่มเหล่านี้ และมองว่าการที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมเพราะเป็นเรื่องของสิทธิ ต้องการเห็นการพัฒนาที่มากขึ้นของการเมือง และประชาธิปไตย ในขณะที่ความเห็นต่อรัฐธรรมนูญกับการเอื้อต่อการมีส่วนร่วม พบว่า ส่วนใหญ่ตอบในทำนองเดียวกันว่า ไม่เอื้อ และผลการศึกษายังพบด้วยว่า ต้องการให้แก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในระดับที่สูงด้วยกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง นิสิตนักศึกษา รัฐธรรมนูญ 2560

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.

²อาจารย์ ดร. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Lecturer, Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.

Corresponding author e-mail: sipim@gs.wu.ac.th

ARTICLE HISTORY: Received 12 November 2021, Revised 6 May 2022, Accepted 23 September 2022

Abstract

This qualitative study looks at the factors influencing student political participation after the promulgation of the 2017 Constitution. The data was collected from a sample group of students aged 18-25 years who were required to vote in the general election held on 24 March 2019. The respondents consisted of a group of 60 students from each of the following three universities: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Kasetsart University, and Silpakorn University. The study's objectives included (a) to identify the characteristics of the students that participated in political actions, (b) to study the factors that influenced student political participation, and (3) to analyze the effect of student political participation on the democratization process in Thailand.

The study's findings illustrated that students were eager to participate in various political activities whenever they had the opportunity. This included voting, participating in the referendum, and engaging in political discussions. The students indicated that the role of online media, especially Facebook and Twitter, was their most important source of information. The study sample group stated they were interested in receiving information daily or whenever there were opportunities. At the same time, the students felt that when viewing the role of political parties, politicians, and the media, most respondents had serious questions regarding these entities. The respondents also highlighted that their participation in the political process was based upon their rights as Thai citizens as they wished to further the development of the political process and democracy in Thailand. The study similarly found that most students did not feel that the present constitution supported political participation, and accordingly, the current constitution needs to be amended at a high level.

Keywords: *Political participation, Undergraduate students, Constitution*

บทนำ

ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจสำหรับการเมืองไทยหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2560 นอกจากการเลือกตั้งแล้ว จะได้เห็นบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เด่นชัดมากเป็นลำดับ เช่น การเกิดขึ้นของกลุ่ม “New Dem” ภายในพรรคประชาธิปัตย์ หรือการเปิดตัวของพรรคอนาคตใหม่ที่เสนอตัวเป็นตัวแทนคนรุ่นใหม่ และการแสดงบทบาทปรากฏในสื่อกระแสหลักหลายสำนัก เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งการแสดงความคิดเห็นความเห็นต่อพรรคการเมือง นักการเมือง นโยบายหาเสียงของพรรคการเมือง และรวมถึงระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม กลุ่มนี้ส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มที่เคยปรากฏบทบาทที่สำคัญในการเมืองไทยมาแล้วหลายครั้ง เช่น การเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้งสกปรกในปี 2500 หรือกรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 สำหรับการเลือกตั้ง

ทั่วไปในปี 2562 หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งแรก หรือ “New Voter” กลุ่มนี้คือคนที่ยังไม่เคยผ่านการเลือกตั้งมาก่อน โดยมีอายุระหว่าง 18-25 ปี หากใช้ข้อมูลประชากรปี 2561 คนกลุ่มนี้มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 7,368,589 คน หรือร้อยละ 11.09 จากจำนวนประชากรรวมทั้งประเทศ 66,413,979 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2561).

ปรากฏการณ์นี้นำมาสู่ความสนใจของคณะผู้วิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็น “New Voter” โดยเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษา โดยหวังว่าการเรียนรู้ในประเด็นนี้จะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของคนกลุ่มนี้แก่สาธารณชนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการหาข้ออธิบายให้กับคำถามที่ว่า ปัจจัยใดทำให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาหันมาให้ความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง หลังจากที่บทบาทของคนกลุ่มนี้ได้ห่างหายไปกว่า 4 ทศวรรษ หากนับจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา
3. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและปัจจัยที่นำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร และแบบสัมภาษณ์ โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 18-25 ปี ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 24 มีนาคม 2562 จำนวนมหาวิทยาลัยละ 60 คน จาก 3 มหาวิทยาลัยในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัย” ตามรายชื่อที่ปรากฏในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ระยะเวลาในการวิจัย 12 เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้เข้าใจลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา
- 2) ได้เข้าใจปัจจัยที่นำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา
- 3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจัยที่นำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง และลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาต่อการพัฒนาประชาธิปไตย สามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบาย แผน และโครงการที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย รวมถึงเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนกิจกรรมในหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวนี้

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้อาศัยแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิ ผลประโยชน์ และทัศนคติทางการเมือง การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองกระทำผ่านกิจกรรมทางการเมืองได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การชุมนุมโดยสันติ การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง หรือการเข้าไปมีตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งโดยหลักการแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรทางการเมืองอย่างเท่าเทียมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ผ่านโครงสร้างทางการเมืองที่ตรวจสอบได้ โปร่งใส และคำนึงถึงความต้องการของประชาชน (บวรศักดิ์ อูวรรโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล, 2548) เมื่อพิจารณาจากประเด็นเหล่านี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงจำเป็นต้องประชาธิปไตยในฐานะรูปแบบการปกครองที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคเท่าเทียมของประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย

หากพิจารณากิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบงานการศึกษาที่สำคัญของ Lester W. Milbrath (1966) ซึ่งนำเสนอกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 14 กิจกรรม โดยลำดับจากระดับน้อยไปหามาก ดังนี้ 1) การตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นทางการเมืองของปัจเจกบุคคล เช่น การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เป็นต้น 2) การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 3) การสนทนาและถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง 4) การโน้มน้าวให้ผู้อื่นใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครคนหนึ่งคนใด 5) การแต่งกายในชุดที่ติดเครื่องหมายของพรรคการเมือง 6) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมืองเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อเรียกร้อง 7) การช่วยเหลือทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองหรือนักการเมือง 8) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองและการติดต่อนักการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 9) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 10) การเป็นกรรมการพรรคการเมือง 11) การเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองหรือร่วมวางแผนกลยุทธ์หรือนโยบายของพรรคการเมือง 12) การระดมทุนสนับสนุนพรรคการเมือง 13) การสมัครรับเลือกตั้ง 14) การเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายระดับและเกี่ยวข้องกับบารกล่อมเกลางทางการเมือง ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงถูกให้ความสำคัญ ไม่เพียงแต่จากแนวคิดทฤษฎีประชาธิปไตย แต่ยังปรากฏในทฤษฎีที่สำคัญ ๆ เช่น Pluralism, Marxist Theory และ Neo-Marxist

ในส่วนของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Political Behavior) จะหมายถึงการใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การสัมพันธ์ติดต่อนักการเมือง การแสดงความคิดเห็นในประเด็นทางการเมือง รวมถึงการติดตามข่าวสารทางการเมือง เป็นต้น เมื่อพิจารณาในลักษณะนี้ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถือเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมือง (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2540) ทั้งนี้ หากพิจารณาเกี่ยวกับตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งพบว่า มี 3 ตัวแบบ (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547) คือ 1) ตัวแบบ

เศรษฐศาสตร์ (economic model) หรือ “The Rational Choice Model” ตัวแบบนี้้นำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วยความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์เศรษฐกิจ (economic man) มาใช้ศึกษาการตัดสินใจทางการเมือง โดยเชื่อว่า การคิดในเชิงเหตุผลของบุคคลเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับ (cost-benefit) กำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ตัวแบบสังคมวิทยา (sociological model) หรือทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories) ตัวแบบนี้เชื่อว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล (socio-economic status) ที่ว่าฐานะตำแหน่งทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ฐานะตำแหน่งดังกล่าวอาจมาโดยกำเนิด เช่น เพศ หรือการกระทำขึ้นในภายหลัง เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และ 3) ตัวแบบทางจิตวิทยา (psychological model) ตัวแบบนี้สนใจปัจจัยด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตัวแบบทางจิตวิทยาที่นักรัฐศาสตร์ให้ความสนใจศึกษากันมากคือ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอันเกิดขึ้นจากความผูกพันทางจิตใจต่อพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งของบุคคล

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและปัจจัยในการมีส่วนร่วมที่สำคัญ เช่น งานของ เปรมาศักดิ์ แก้วมรกต (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นจะเป็นไปในรูปของการพูดคุยเรื่องการเมือง และที่เป็นหลักคือ การไปเลือกตั้ง โดยมองว่า การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ส่วนลักษณะความต้องการในการมีส่วนร่วม พบว่า ต้องการพื้นที่เพื่อใช้ในการแสดงออกทางการเมือง การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการเลือกผู้ปกครองในระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง หรือกรณีงานการศึกษาของ เทอดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และวราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร (2560) ที่พบเช่นกันว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมสูงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตคือ การใช้สิทธิเลือกตั้ง นอกจากการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้แล้ว ผลการศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกี่ยวกับประเด็นการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา ผลการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมมีความใกล้เคียงกับพื้นที่ภาคใต้ เช่น งานการศึกษาของ สำราญ วิเศษ (2555) พบว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านที่สูงที่สุดคือ การแสดงความคิดเห็น และยังพบด้วยว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ ชั้นปีที่ศึกษา และระบบการเรียนต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน รวมถึงประเด็นความเห็นกรณีสื่อที่เห็นว่า ควรมีสื่อทันสมัยในการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในกรณีของบทบาทของสื่อต่อการมีส่วนร่วมนั้นพบในงานของ วุฒิพล ลิ้มวรภัส (2562) ที่น่าสนใจโดยพบว่า สื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางการเมืองอย่างมาก เนื่องจากโครงสร้างสังคมเปลี่ยนไป โดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ส่งผลทำให้ระบบการเมืองมีการพัฒนาสูง มีการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เพราะเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างต่อเนื่องในปริมาณที่ไม่จำกัด ส่งผลให้พลเมืองมีสิทธิ โอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของรพีพร ธงทอง (2564) ที่พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน คือ จำนวนในแต่ละครั้ง การแบ่งปัน การแสดงความชอบผ่านการใช้ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม และไลน์ ร่วมกับการสนับสนุนและการทำกิจกรรมการเมืองรวมถึงการติดตามข้อมูลการเมือง เป็นต้น

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ประยุกต์แบบสอบถามเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากอยู่ในช่วงสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่จำเป็นต้องรักษาระยะห่างทางสังคม แต่ยังคงได้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการตอบคำถามการวิจัยได้อย่างครบถ้วน โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตนักศึกษาจาก 3 สถาบันการศึกษาที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 24 มีนาคม 2562 จำนวนมหาวิทยาลัยละ 60 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content) ในส่วนของแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ส่วนแบบสัมภาษณ์ที่ประยุกต์มาจากแบบสอบถามซึ่งให้กลุ่มตัวอย่างเลือกทำเครื่องหมายในช่องที่ตรงค่าข้อมูลและความเห็นของตนเองนั้นจะสรุปเป็นร้อยละเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

การนำเสนอในหัวข้อนี้จะแบ่งเป็น 3 ประเด็นคือ 1) ข้อมูลพื้นฐานประชากรและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา 3) ปัจจัยที่นำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา และอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานประชากรและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในองค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ 36.4 รองลงมาคือ เทศบาลตำบลร้อยละ 24.3 ใกล้เคียงกับพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร/เมืองพัทยา ร้อยละ 23.1 เมื่อพิจารณาอายุส่วนใหญ่อายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.4 รองลงมาคืออายุ 22 ปี และอายุ 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 28.9 และ 22.8 ตามลำดับ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาคือเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.4 และร้อยละ 35.2 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 46.4 รองลงมาคือนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 26.3 และเมื่อพิจารณาอาชีพพบว่า ส่วนใหญ่เรียนอย่างเดียว ไม่ได้ทำงาน มากถึงร้อยละ 80.4 ในขณะที่เรียนด้วย ทำงานพาร์ทไทม์ด้วยมีเพียงร้อยละ 17.9 ในส่วนของรายได้ ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้ง 180 ตัวอย่าง พบว่า ในส่วนของรายได้ตนเองต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่ถึง 10,000 บาท ร้อยละ 68.5 รองลงมาคือรายได้ 10,000-15,000 บาท และเมื่อมาพิจารณารายได้ครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่รายได้ 20,000-40,000 บาท ร้อยละ 29.4 รองลงมาคือ รายได้ไม่ถึง 20,000 บาท และรายได้ 40,001-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.2 และ ร้อยละ 15.3 ตามลำดับ

ในส่วนของ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า แหล่งในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ให้ผู้สัมภาษณ์เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่าแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่สุดใน 3 อันดับแรกคือ สื่อออนไลน์ ร้อยละ 85.5 รองลงมาคือเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน/เพื่อนที่เรียน ร้อยละ 59.8 และโทรทัศน์ ร้อยละ 49.7 ส่วนความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง พบว่า ส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารทุกวัน/ทุกครั้งที่พบปะกัน ร้อยละ 53.4 รองลงมาคือ สัปดาห์ละ 2-3 วัน/บ่อยครั้ง ร้อยละ 29.2 ประเด็นเกี่ยวกับแหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทางการเมือง ทำให้คณะผู้วิจัยได้ทราบว่าเป็น “กลุ่มคนรุ่นใหม่” ส่วนใหญ่ให้ความสนใจทางการเมือง โดยเมื่อนำตัวเลขในกลุ่มที่รับข้อมูลข่าวสารทุกวัน/ทุกครั้งที่พบปะกันและรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

เมืองสัปดาห์ละ 2-3 วัน/บ่อยครั้งรวมกันมากถึงร้อยละ 82.6 โดยส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ เช่น Facebook และ YouTube และรองลงมาคือ กลุ่มเพื่อน ร้อยละ 59.8 ในขณะที่สื่อประเภทอื่น ๆ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ และคนในครอบครัว/ญาติ มีจำนวนน้อย และเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นข่าวสารที่รับรู้และสนใจ พบว่า เมื่อพิจารณาในกรอบของประเด็นที่รับรู้และ “สนใจมาก” ระดับตั้งแต่ร้อยละ 50 เป็นต้นไป ประเด็นแรกคือ ปัญหาสังคม รองลงมาคือการศึกษา/นโยบายการศึกษา และโรคระบาด โดยคิดเป็นร้อยละ 56.1 ร้อยละ 51.1 และร้อยละ 50.0 ตามลำดับ ในขณะที่ประเด็นที่ได้รับรู้ “สนใจมาก” ระดับตั้งแต่ร้อยละ 40 แต่ไม่ถึง 50 ประเด็นแรกคือ วิกฤติเศรษฐกิจ รองลงมาคือ ประชาธิปไตย และความขัดแย้งทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 47.2 ร้อยละ 46.1 และร้อยละ 41.7 ตามลำดับ และประเด็นที่ได้รับรู้ “สนใจมาก” ระดับตั้งแต่ร้อยละ 30 แต่ไม่ถึง 40 ประเด็นแรกคือ นโยบายรัฐบาลและรัฐบาล ร้อยละ 38.9 รองลงมาคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 37.8 อันดับที่สามคือ การเลือกตั้ง ร้อยละ 35.6 การตัดสินใจทางการเมือง นักการเมือง/บทบาทศาลและฝ่ายตุลาการ ร้อยละ 30.0 รัฐธรรมนูญ ร้อยละ 34.4 และบทบาทฝ่ายค้าน ร้อยละ 30.6 ตามลำดับ

2. ลักษณะกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา

กิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ “ทุกครั้งที่มีโอกาส” 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ รองลงมาคือ การสนทนาประเด็นการเมือง และการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นไปเลือกตั้งหรือเลือกพรรคการเมืองหรือนักการเมืองคนใดคนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 68.3 ร้อยละ 23.9 และร้อยละ 13.3 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับกิจกรรมที่ “ไม่เคยเข้าร่วม” 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุมของพรรคการเมือง ร้อยละ 73.9 การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ร้อยละ 72.2 และการช่วยพรรคการเมืองหาทุนสนับสนุนพรรค ร้อยละ 71.1 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบกัน จะพบว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง เช่น การช่วยนักการเมืองหรือพรรคการเมืองหาเสียงเลือกตั้ง การสนับสนุนด้านการเงินให้แก่ักการเมือง หรือพรรคการเมือง การใส่เสื้อผ้า หรือใช้ของที่ติดชื่อหรือสัญลักษณ์นักการเมือง หรือพรรคการเมือง เป็นตัวเลขที่สูงเช่นกัน คือ คิดเป็นร้อยละ 68.3 ร้อยละ 66.1 และร้อยละ 61.1 ตามลำดับ ในขณะที่กิจกรรมการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง มีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า “ทุกครั้งที่มีโอกาส” เพียงร้อยละ 10.0 เท่านั้น โดยตัวเลขที่สูงอยู่ในความเห็นของ “การไม่เคยเข้าร่วม” ร้อยละ 33.9 รองลงมาคือ “เป็นบางครั้ง” ร้อยละ 27.8

ส่วนความพึงพอใจกับความสำเร็จในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ “พอใจมาก” 3 อันดับแรกจากกิจกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ รองลงมาคือ การสนทนาประเด็นการเมือง และการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ร้อยละ 31.7 ร้อยละ 21.1 และร้อยละ 17.2 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในช่อง “ไม่พอใจ” 3 อันดับแรกพบว่าเป็นกิจกรรมการสนับสนุนด้านการเงินให้นักการเมือง หรือพรรคการเมือง กิจกรรมการติดต่อกับรัฐ นักการเมือง หรือพรรคการเมืองเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อเรียกร้อง และการช่วยพรรคการเมืองหาทุนสนับสนุนพรรค คิดเป็นร้อยละ 21.7 ร้อยละ 20.6 และร้อยละ 19.4 ตามลำดับ ในขณะที่กิจกรรมการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง มีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า มีความพึงพอใจในความสำเร็จในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับ “ไม่พอใจ” ร้อยละ 14.4 ซึ่งไม่ห่างกันมากกับตัวเลขในช่อง “พอใจมาก” ที่มีเพียงร้อยละ 17.2 นั้นแสดงว่า เมื่อ

พิจารณาตัวเลขในภาพรวมของความพึงพอใจในความสำเร็จในกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ตัวเลขในช่องระดับ “พอใจมาก” ไม่มีช่องใดสูงถึงร้อยละ 50 และส่วนใหญ่เป็นตัวเลขที่ไม่สูง รวมถึงกิจกรรมการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง และในส่วนของความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมืองในระดับ “มากที่สุด” 5 อันดับแรกคือ ควรร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ร้อยละ 51.7 ประชาธิปไตยไทยยังคงมีปัญหาและจำเป็นต้องแก้ไข ร้อยละ 49.4 ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตรา ร้อยละ 43.9 เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ร้อยละ 42.8 และฝ่ายค้านทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ 23.3

3. ปัจจัยที่นำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา

เมื่อพิจารณาจากกิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด หรือ “ทุกครั้งที่มีโอกาส” นั่นคือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ (ร้อยละ 68.3)³ นิสิตนักศึกษาพึงพอใจในความสำเร็จในกิจกรรมนี้มากที่สุดเช่นกันคือ ร้อยละ 31.7 ในกลุ่มนี้พบปัจจัยด้านสื่อดังนี้ กรณีแหล่งข้อมูลข่าวสารที่รับมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ สื่อออนไลน์ (ร้อยละ 89.3) โดยประเภทสื่อออนไลน์ที่ใช้พบว่าส่วนใหญ่ระบุว่าเป็นเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และมีบางส่วนที่ระบุถึงไลน์ ยูทูบ ไอจี อันดับสองของแหล่งข้อมูลข่าวสารคือ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน/เพื่อนที่เรียน (ร้อยละ 63.9) และอันดับที่ 3 คือโทรทัศน์ (ร้อยละ 54.9) โดยความถี่ของการรับสื่อของกลุ่มนี้มากที่สุด คือ รับสื่อทุกวัน/ทุกครั้งที่พบปะกันร้อยละ 57.9 รองลงมาคือ สัปดาห์ละ 2-3 วัน/บ่อยครั้ง ร้อยละ 28.1 และมีเพียงร้อยละ 4.1 เท่านั้นที่ไม่เคยได้รับรู้หรือพูดคุยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเลย

หากพิจารณาเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง “ทุกครั้งที่มีโอกาส” ในกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาเลือกมากที่สุด คือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง พบว่า หากพิจารณาจากภูมิลำเนา องค์การบริหารส่วนตำบล มีอัตราสูงที่สุด ร้อยละ 34.5 ส่วนกลุ่มอายุพบกลุ่มอายุ 21 ปีและ 22 ปี ร้อยละ 35.8 กรณีด้านเพศ พบเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 56.6 และเมื่อพิจารณาด้านระดับการศึกษา พบอยู่ในกลุ่มที่ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 43.1 ส่วนอาชีพ พบว่าเป็นกลุ่มที่เรียนอย่างเดียว ไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 79.5 ระดับรายได้ของตนเองต่อเดือนอยู่ที่ ไม่ถึง 10,000 บาท ร้อยละ 64.5 และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนอยู่ที่ไม่ถึง 20,000 บาทร้อยละ 30.0 และแหล่งข้อมูลในการรับข้อมูลข่าวสาร สูงที่สุดคือ สื่อออนไลน์ ร้อยละ 89.3 ส่วนความถี่ในการรับสื่อคือ ทุกวัน/ทุกครั้งที่พบปะกัน ร้อยละ 57.9 (ดังตารางที่ 1)

³รองลงมาคือ สนทนาประเด็นทางการเมือง 23.9 อันดับที่สาม คือ ชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นไปเลือกตั้งหรือเลือกพรรคการเมืองหรือนักการเมืองคนใดคนหนึ่ง ร้อยละ 13.3

ตารางที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลกับกิจกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติใน 3 ลำดับแรก “ทุกครั้งที่มีโอกาส”

ปัจจัยส่วนบุคคลกับกิจกรรม	อันดับ 1 (%)	อันดับ 2 (%)	อันดับ 3 (%)
การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง “ทุกครั้งที่มีโอกาส”			
ภูมิลำเนา	องค์การบริหารส่วนตำบล (34.5)	กรุงเทพมหานคร/เมืองพัทยา (26.1)	เทศบาลตำบล (22.7)
อายุ	21 ปี และ 22 ปี (35.8)	20 ปี (18.7)	23 ปี (8.9)
เพศวิถี	หญิง (56.6)	ชาย (36.9)	อื่น ๆ (6.6)
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 (43.1)	ปริญญาตรีชั้นปีที่ 4	ปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 (18.7)
อาชีพ	เรียนอย่างเดียว ไม่ได้ทำงาน (79.5)	(33.3) เรียนด้วย ทำงาน พาร์ทไทม์ด้วย (18.9)	เรียนด้วย ทำงาน ประจำด้วย (1.6)
ระดับรายได้ของตนเอง	ไม่ถึง 10,000 บาท (64.5)	10,000-15,000 บาท	15,001-20,000 บาท
ต่อเดือน		(18.2)	(12.4)
ระดับรายได้ของครอบครัว	ไม่ถึง 20,000 บาท (30.0)	20,000-40,000 บาท	40,001-60,000 บาท และ
ต่อเดือน		(25.0)	60,001-80,000 บาท (14.2)
แหล่งในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	สื่อออนไลน์ (89.3)	เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน/ เพื่อนที่เรียน (63.9)	โทรทัศน์ (54.9)
ความถี่ในการรับข่าวสาร	ทุกวัน/ทุกครั้งที่พบปะกัน (57.9)	สัปดาห์ละ 2-3 วัน/ บ่อยครั้ง (28.1)	สัปดาห์ละครั้ง (6.6)

เมื่อพิจารณาจากปัจจัยด้านความคิดเห็นหรือทัศนคติต่อประเด็นทางการเมืองพบว่า กลุ่มนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง/ลงประชามติมากที่สุด คิดเห็นต่อประเด็นทางการเมืองการปกครองในประเด็นดังต่อไปนี้ในระดับ “มากที่สุด” 5 อันดับแรก คือ ประชาธิปไตยยังคงมีปัญหาและจำเป็นต้องแก้ไข (ร้อยละ 74.7) รองลงมาคือ ควรร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ร้อยละ 59.0) อันดับที่สามคือ เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ (ร้อยละ 50.4) อันดับที่สุดคือ ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตรา (ร้อยละ 46.7) และอันดับที่ห้าคือ ฝ่ายค้านทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 26.2) ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองที่เห็นด้วย “มากที่สุด” เช่น พรรคการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย (ร้อยละ 23.0) พรรคการเมืองทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 5.7) การเสนอนโยบายของพรรคการเมืองน่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อประเทศและประชาชน (ร้อยละ 12.3) พรรคการเมืองเลือกผู้สมัครที่มีคุณภาพเพื่อส่งสมัครรับเลือกตั้ง (ร้อยละ 8.2) ในขณะที่มองว่า สื่อมวลชนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ “มากที่สุด” เพียงร้อยละ 1.6 เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของทุกกลุ่มการเมือง “มากที่สุด” ร้อยละ 21.3 และการพัฒนาประชาธิปไตยไทยเป็นไปในทิศทางที่ดี ก้าวหน้า “มากที่สุด” ร้อยละ 9.0 เท่านั้น ส่วนความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานของรัฐสภา “มากที่สุด” พบว่า เห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ 3.3 และเห็นว่าสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพร้อยละ 4.9 ในขณะที่มองว่า รัฐบาลบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ “มากที่สุด” ร้อยละ 3.3 (ดูตารางที่ 2 ประกอบ)

ตารางที่ 2: การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ “ทุกครั้งที่มีโอกาส” กับความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อประเด็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ “ทุกครั้งที่มีโอกาส” กับความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อประเด็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง (%)

ประเด็นคำถาม	ไม่ทราบ/ ไม่มีคำตอบ	ไม่เห็น ด้วย	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ควรร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ	2.5	2.5	1.6	13.9	20.5	59.0
2. ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตรา	2.5	7.4	5.7	17.2	20.5	46.7
3. ไม่เห็นความจำเป็นในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	2.5	73.0	13.1	7.4	0.0	4.1
4. รัฐบาลบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.8	76.2	9.8	7.4	2.5	3.3
5. สมาชิกวุฒิสภาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.7	72.7	12.4	7.4	2.5	3.3
6. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.6	42.6	24.6	23.0	3.3	4.9
7. ฝ่ายค้านทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.5	9.0	13.1	20.5	28.7	26.2
8. พรรคการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของไทย	2.5	10.7	12.3	23.8	27.9	23.0
9. พรรคการเมืองทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	7.4	28.7	23.8	24.6	9.8	5.7
10. การเสนอนโยบายของพรรคการเมืองน่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อประเทศและประชาชน	7.4	16.4	23.0	27.0	13.9	12.3
11. พรรคการเมืองเลือกผู้สมัครที่มีคุณภาพเพื่อ ส่งสมัครรับเลือกตั้ง	3.3	22.1	25.4	29.5	11.5	8.2
12. สื่อมวลชนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ	1.6	42.6	24.6	22.1	7.4	1.6
13. องค์กรอิสระทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.9	18.0	28.7	32.0	13.1	3.3
14. ฝ่ายตุลาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	7.4	43.4	22.1	20.5	4.9	1.6
15. ระบบราชการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.6	50.0	26.2	18.0	2.5	1.6
16. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	6.6	35.2	35.2	16.4	4.9	1.6
17. เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่	0.8	5.0	5.9	21.8	16.0	50.4
18. เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของทุกกลุ่ม การเมือง	4.1	5.7	15.6	30.3	23.0	21.3
19. การพัฒนาประชาธิปไตยไทยเป็นไปในทิศทางที่ดี ก้าวหน้า	3.3	25.4	27.9	27.0	7.4	9.0
20. ประชาธิปไตยไทยยังคงมีปัญหาและจำเป็นต้องแก้ไข	6.1	4.0	2.0	7.1	6.1	74.7

และเมื่อสอบถามว่าคิดเห็นอย่างไรกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในปัจจุบันพบว่า บางส่วนเห็นว่า เป็นเรื่องของสิทธิ เป็นเรื่องที่ดี เป็นโอกาสของเยาวชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นสิ่งที่ดีที่เราทุกคนสามารถช่วยกันเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศไปพร้อมกัน ส่วนกรณีความเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญปี 2560 ต่อการเอื้อในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เอื้อ โดยบางส่วนให้ความเห็นว่า ไม่ค่อยเท่าไร ไม่ค่อยเอื้อ ไม่เอื้อเพราะยังมีกฎหมายที่ยังคุ้มครองบุคคลบางกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถแสดงความคิดเห็น วิจาร์ณ และตรวจสอบกลุ่มนั้นได้อย่างโปร่งใส ค่อนข้างปิดกั้นและขัดขวางการแสดงออกทางการเมือง ไม่ค่อยเพราะเป็นการเขียนเพื่อต่อยอดอำนาจให้รัฐ ไม่ใช่เพื่อประชาชน หรือไม่ เพราะเกือบจะไม่ให้สิทธิในการทำอะไรในเมืองเลย และบางส่วนให้ความเห็นว่า ไม่เพราะรัฐกลัวสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ยังคงจำกัดอยู่ หรือความเห็นที่ว่ารัฐธรรมนูญปี 2560 เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ระดับกลางค่อนข้างน้อย) และเป็นการใช้คำที่คลุมเครือทำให้เกิดช่องโหว่

ส่วนความคิดเห็นต่อบทบาทของสื่อในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีการตั้งคำถามถึงความเป็นกลางของสื่อ เช่นความเห็นที่ว่า ไม่มีความเป็นกลาง พยายามปกปิดข่าวสารบางอย่างที่จะเห็นผลกระทบทางลบของตนเอง ยังไม่กล้านำเสนอมุมมองข่าวที่เป็นข้อเท็จจริง หลาย ๆ มุมมอง ทำให้สื่อสารออกมาอย่างผิด ๆ ต้องได้รับการแก้ไข สื่อเน้นเสนอความบันเทิงมากกว่าเรื่องที่มีสาระสำคัญ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ หรือความเห็นที่ว่า สื่อไทยไม่มีอิสรภาพทางความคิด และสิทธิในการเผยแพร่อย่างแท้จริงมาอย่างยาวนานแล้ว เป็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นในประเทศที่ไม่ได้ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย หรือเป็นประชาธิปไตยไม่เต็มใบ หากสื่อไม่สามารถรายงานข่าวตามความเป็นจริงได้ทุกด้าน สื่อเหล่านั้นย่อมล้มเหลวในการเป็นสื่อ เป็นต้น

กรณีความคิดเห็นเกี่ยวกับพรรคการเมืองและนักการเมืองในปัจจุบัน บางส่วนให้ความเห็นว่า ไม่มีความน่าเชื่อถือ ไม่มีพรรคไหนหรือนักการเมืองท่านใดที่อยากเห็นประชาธิปไตยจริง ๆ หรือทุกคนหวังแต่ประโยชน์ของตนเองทั้งนั้น ย้ำแยะ และย้ำอยู่กับที่ หรือความเห็นที่ว่า พรรคการเมือง “ทุกพรรค” คือหนึ่งในต้นเหตุของความไม่สงบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย น้อยคนที่จะไม่เห็นแก่ตัว น้อยคนที่จะซื้อสัตย์และเป็นตัวแทนของประชาชน เริ่มมีความหวัง นักการเมืองแต่ละคนหรือพรรคการเมืองแต่ละพรรค ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะต้องการเข้าไปบริหารประเทศแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่กลับต้องการเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์ที่จะได้รับจากตำแหน่ง หรือความเห็นที่ว่า บางพรรคมีทิศทางที่ดี แต่ก็ยังไม่พ้นที่บางพรรคยังมีแต่ทิศทางเดิม ๆ ซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เป็นต้น

ส่วนความเห็นต่อการเมืองไทยและประชาธิปไตยไทยในปัจจุบัน พบว่า บางส่วนเห็นว่าการเมืองไทยในปัจจุบันมีแต่แย่ง อยู่จุดล้มเหลวทางการเมืองที่สุด และมีความสัมพันธ์การต่างประเทศเป็นสิ่งที่สูงจน ค่อนข้างแย่มาก ๆ ไม่มีเสถียรภาพ ยังไม่ตอบโจทย์เท่าไร เพราะไม่มีความเป็นธรรมแย่มากจนไม่รู้ว่าจะเริ่มแก้จากตรงไหน มองไปทางไหนก็มีแต่ปัญหาและความด้อยพัฒนา ตกต่ำยากที่จะพัฒนาไปข้างหน้า มีแต่ความขัดแย้งและคนที่ไม่ดีก็หาประโยชน์จากความขัดแย้ง และเริ่มมีความหวัง เป็นต้น ส่วนกรณีความเห็นต่อประชาธิปไตยไทยในปัจจุบันพบว่า บางส่วนเห็นว่า เป็นประชาธิปไตยที่ไม่จริง เพราะทุกอย่างไม่เอื้อให้คนมีสิทธิเสรีภาพในการเรียกร้องหรือแสดงออกในการเมืองควรแก้ไข ไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่มีอยู่จริง ยังแย่งอยู่ น่าจะไม่ใช้ประชาธิปไตยสักเท่าไรหรือต้องสร้างความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาร่วมกัน ในปัจจุบันประเทศไทยห่างไกลจากความเป็นประชาธิปไตยมากไปทุกที หากไม่รีบแก้ไขสุดท้ายความเป็นประชาธิปไตยจะหมดไปจากประเทศ เป็นต้น

และกรณีคาดหวังจากการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า บางส่วนเห็นว่า เพื่อให้ยอมรับ รับฟัง แก้ไข หวังว่าประเทศไทยและคนไทยจะได้รับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะคิดว่ามันสามารถ จบที่รุ่นเราได้จริง ๆ หวังว่าจะทำให้เปลี่ยนอำนาจให้เป็นของประชาชน ต้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีความยุติธรรม ฟังเสียงประชาชน การมีประชาธิปไตยและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือ การเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ เพราะเชื่อว่าถ้าเปลี่ยนแปลงแล้วชีวิตความเป็นอยู่ต่าง ๆ ต้อง ดีขึ้นอย่างแน่นอน เป็นต้น

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาคิดว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีโอกาส คือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ เป็นอันดับแรก ส่วนการสนทนาทางการเมืองเป็นอันดับ รองลงมา ซึ่งถือเป็นก้าวที่สำคัญสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่สะท้อนความสนใจในทาง การเมือง โดยบทบาทของสื่อประเภทออนไลน์ โดยเฉพาะ เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ พบว่า เป็นแหล่ง ข้อมูลที่สำคัญที่สุด โดยกลุ่มนี้สนใจรับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกวันหรือทุกครั้งที่มีโอกาส อย่างไรก็ตาม หาก พิจารณามุมมองต่อพรรคการเมือง นักการเมือง และสื่อมวลชน ส่วนใหญ่มักตั้งคำถามต่อการทำ หน้าที่กลุ่มเหล่านี้ และมองว่าการที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมเพราะเป็นเรื่องของสิทธิ ต้องการเห็นการ พัฒนาที่มากขึ้นของเมือง และประชาธิปไตย ในขณะที่ความเห็นต่อรัฐธรรมนูญกับการเอื้อต่อการ มีส่วนร่วม พบว่า ส่วนใหญ่ตอบในทำนองเดียวกันว่า ไม่เอื้อ และผลการศึกษาพบว่า ต้องการให้แก้ไข รัฐธรรมนูญฉบับนี้ในเปอร์เซ็นต์ที่สูง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่มีข้อนำพิจารณาด้วยกัน 3 ประเด็นคือ 1) กิจกรรมการเข้ามีส่วนร่วม ทางการเมืองกรณีการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ กับปัจจัยส่วนบุคคล 2) บทบาทของ แหล่งข้อมูลข่าวสารต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความคิดเห็น ต่อประเด็นทางการเมืองการปกครองและแนวโน้มทิศทางการปกครองแบบประชาธิปไตยใน การเมืองไทย ดังนี้

1. กิจกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองกรณีการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ กับ ปัจจัยส่วนบุคคลที่น่าสนใจพบว่า เพศหญิงมีอัตราที่สูงกว่าเพศชายซึ่งผลของกรณีนี้จะเป็นแนวโน้มที่ดี สำหรับการปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับสิทธิที่เท่าเทียมกันในอนาคตระหว่างเพศหญิงกับเพศชายในระดับที่ดี ขึ้นได้ และเมื่อพิจารณาในส่วนของรายได้ของครอบครัวต่อเดือนสูงสุดอยู่ที่ไม่ถึง 20,000 บาท กรณีนี้ อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า การเมืองกับเศรษฐกิจ ปากท้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ ในกลุ่มที่มีระดับรายได้ของครอบครัวต่อเดือนไม่สูง เห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทาง การเมืองในกิจกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/การลงมติ ซึ่งทำให้เห็นว่า กลุ่มนี้มองการเมืองว่ามีผล ต่อด้านเศรษฐกิจ จากเดิมที่มีอภิบายในลักษณะที่ว่า ผู้ที่มีรายได้ในระดับปานกลาง หรือมาก มักสนใจ มีส่วนร่วมทางการเมือง

2. บทบาทของแหล่งข้อมูลข่าวสารต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ ต่อการเป็นแหล่งในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนิสิตนักศึกษาได้อย่างชัดเจน และเมื่อพิจารณาในระดับความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารยังพบว่าคนกลุ่มนี้สนใจรับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกวัน/ทุกครั้งที่พบปะกัน แม้จะมีทัศนคติในด้านลบต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนก็ตาม เช่น ความเห็นที่ว่า ไม่มีความเป็นกลาง พยายามปกปิดข่าวสารบางอย่างที่จะเห็นผลกระทบทางลบของตนเอง หรือยังไม่กล้านำเสนอมุมมองข่าวที่เป็นข้อเท็จจริง หลาย ๆ มุมมองทำให้สื่อสารออกมาอย่างผิด ๆ ต้องได้รับการแก้ไข เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมืองการปกครองและแนวโน้มทิศทางการปกครองแบบประชาธิปไตยในการเมืองไทย เมื่อพิจารณาในกรอบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่สูงที่สุดคือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง/ลงประชามติ “ทุกครั้งที่มีโอกาส” กับความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมืองการปกครองพบว่า ประเด็นเรื่องประชาธิปไตยไทยยังคงมีปัญหาและจำเป็นต้องแก้ไข เป็นความคิดเห็นอันดับแรกของนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้ รองลงมาคือเห็นว่า ควรยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และเห็นด้วยกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ตามลำดับสะท้อนให้เห็นมุมมองความสนใจของนิสิตนักศึกษาอย่างชัดเจนว่า สิ่งที่เป็นความสนใจที่สำคัญคือ ประเด็นประชาธิปไตย และการแก้ไขรัฐธรรมนูญ รวมถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ ในขณะที่ความคิดเห็นทั้งต่อรัฐบาล การทำงานของรัฐสภา พรรคการเมือง สื่อมวลชน องค์กรอิสระ อยู่ในระดับน้อย และปานกลางเท่านั้น จากแนวโน้มของความคิดเห็นนี้ต่อทิศทางการประชาธิปไตยไทย อาจจะสามารถอธิบายได้ว่า นิสิตนักศึกษาสนใจการปรับปรุงในเชิงโครงสร้าง และไม่เชื่อมั่นต่อตัวแสดงทางการเมือง รวมถึงบทบาทของสื่อมวลชน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 3 ประเด็นคือ

1. สำหรับการพัฒนาประชาธิปไตย ควรปรับปรุงในส่วนของกติกาทางการเมือง โดยเฉพาะที่กำหนดในรัฐธรรมนูญไปในทิศทางที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยมากขึ้น เพื่อเปิดพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงเลือกตั้ง/การลงประชามติ และการสนทนาทางการเมือง

2. ควรปรับปรุงการแสดงบทบาทของกลไกทางการเมือง รวมถึงสื่อมวลชนในการแสดงบทบาทที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

3. รัฐ และภาคส่วนต่าง ๆ ควรรับฟังความคิดเห็น เปิดพื้นที่ในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นความเห็นของนิสิตนักศึกษาให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และควรให้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเป็นกลาง ตรวจสอบ และเข้าถึงได้ง่าย

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม งบประมาณ ประจำปี 2564 คณะผู้วิจัยขอขอบคุณกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมสำหรับการสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยในกลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2540). รายงานการวิจัย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 17 พฤศจิกายน 2539. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- จิราภรณ์ คำจันทร์. (2547). ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เทอดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และวารภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร. (2560). ทักษะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยภูเก็ต. 13(2): 37-57.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เปรมศักดิ์ แก้วมรกต. (2561). วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 12 (ฉบับพิเศษ): 217-225.
- รพีพร ธงทอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน. วารสารวิจัยและ พัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 16(1): 27-40.
- วุฒิพล ลิ้มวราภัส. (2562). กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ กรณีศึกษา โปสต์ทูเดย์ และแนวหน้า. วิทยานิพนธ์ศศ.ม. (การเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา). กรุงเทพฯ: คณะพัฒนา สังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำราญ วิเศษ. (2555). กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. วารสาร มหาวิทยาลัยนครพนม. 2(1): 5-12.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามอายุ เพศ และ จังหวัด พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2564, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>.
- Lester W. Milbrath. (1966). *Political Participation: How and Why do People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally.